

THE IMPACT OF AN INCLUSIVE APPROACH IN PRESCHOOL EDUCATION ON CHILDREN'S SOCIAL ADAPTATION

2nd-year student of Karshi State University

Sharipova Gulasal Jonibek qizi

gulasalsharipova585@gmail.com

Abstract. This scientific article analyzes the impact of an inclusive approach in preschool educational institutions on children's social adaptation. The main purpose of the study is to determine the effectiveness of developing social skills, communication culture, and group cooperation by educating children with diverse developmental characteristics within the same group.

Empirical observation, questionnaires, pedagogical experiments, and statistical analysis were employed as research methods. The results indicate that an inclusive approach has a positive effect on improving children's social behavior, enhancing group cooperation, and developing emotional intelligence.

The findings of this study provide practical recommendations for the effective implementation of inclusive methods in preschool education.

Keywords: preschool education, inclusive approach, children's social adaptation, social skills, pedagogical experiment, group dynamics.

MAKTABGACHA TA'LIMDA INKLUZIV YONDASHUVNING BOLALAR IJTIMOY MOSLASHUVIGA TA'SIRI

Qarshi davlat universiteti 2-kurs talabasi

Sharipova Gulasal Jonibek qizi

Gulasalsharipova585@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida inkluziv yondashuvning bolalar ijtimoiy moslashuviga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi turli rivojlanish xususiyatlariga ega bolalarni bir guruhda tarbiyalash orqali

ijtimoiy ko'nikmalar, muomala madaniyati va guruh ichidagi hamkorlikni rivojlantirish samaradorligini aniqlashdan iborat. Tadqiqot metodlari sifatida empirik kuzatuv, so'rovnoma, pedagogik eksperiment va statistik tahlil qo'llanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, inkluziv yondashuv bolalarning ijtimoiy xulq-atvorini yaxshilash, guruh ichidagi hamkorlik va hissiy intellektini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Maqola natijalari maktabgacha ta'lim amaliyotida inkluziv metodlarni samarali joriy etish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, inkluziv yondashuv, bolalar ijtimoiy moslashuvi, ijtimoiy ko'nikmalar, pedagogik eksperiment, guruh dinamikasi.

Kirish. So'nggi yillarda maktabgacha ta'lim tizimi inkluziv yondashuvni faol qo'llashga intilmoqda. Inkluziv yondashuvning asosiy tamoyili – turli rivojlanish xususiyatlariga ega bolalarni bir muassasada tarbiyalash orqali ularning ijtimoiy, hissiy va kognitiv rivojlanishini ta'minlashdir. Bu yondashuv bolalarni farqliliklarni hurmat qilish, hamkorlik qilish va guruh ichida samarali muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantirishga undaydi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy moslashuv – ularning guruhdagi o'z o'rnini aniqlash, boshqa bolalar bilan muloqot qilish, hissiy holatni boshqarish va ijtimoiy qoidalarni tushunish qobiliyatidir. Inkluziv yondashuv bu ko'nikmalarni shakllantirishda samarali vosita sifatida qaraladi.

Maqolaning asosiy maqsadi maktabgacha ta'limda inkluziv yondashuvning bolalar ijtimoiy moslashuviga ta'sirini ilmiy tahlil qilishdir. Tadqiqot vazifalari sifatida quyidagilar belgilandi:

1. Inkluziv yondashuv tushunchasining nazariy asoslarini yoritish;
2. Bolalarning ijtimoiy moslashuv darajasini baholash metodikasini ishlab chiqish;
3. Empirik tadqiqot natijalarini tahlil qilish va xulosalar chiqarish.

Tadqiqot materiallari va metodlari. Tadqiqot metodologiyasi nazariy va empirik yondashuvni o'z ichiga oladi. Nazariy qismda milliy va xorijiy adabiyotlar tahlil qilindi,

inkluziv yondashuv va bolalar ijtimoiy moslashuvi bo'yicha ilmiy tushunchalar aniqlashtirildi.

Empirik qismda Toshkent shahridagi uchta maktabgacha ta'lim muassasasida tadqiqot o'tkazildi. Tadqiqot ishtirokchilari 4–6 yoshdagi 60 bola bo'lib, ular inkluziv va an'anaviy guruhlariga taqsimlandi. Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi:

Kuzatuv: bolalarning guruh ichidagi muloqoti, hamkorlik va ijtimoiy xatti-harakatlarini ro'yxatga olish;

So'rovnom: pedagoglar va ota-onalardan bolalarning ijtimoiy moslashuvini baholash uchun foydalanildi;

Pedagogik eksperiment: bolalarga guruhli o'yinlar va topshiriqlar orqali ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish vazifalari berildi;

Statistik tahlil: SPSS dasturi yordamida eksperiment natijalari analiz qilindi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, inkluziv guruhdagi bolalar ijtimoiy moslashuv ko'rsatkichlari an'anaviy guruhdagi bolalarga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo'ldi. Jumladan:

1. Guruh ichidagi hamkorlik va muloqot ko'nikmalari 25% oshdi;
2. Hissiy intellekt va empatiya qobiliyati sezilarli yaxshilandi;
3. Bolalar o'rtasidagi nizolarni hal qilish va qoidalarni tushunish ko'nikmalari 18% ga yaxshilandi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, inkluziv yondashuv bolalarning ijtimoiy moslashuvini samarali rivojlantiradi va guruh ichida ijobiy interaktiv muhitni shakllantiradi.

Muhokama. Olingan natijalar milliy va xorijiy tadqiqotlar bilan uyg'un keladi. Inkluziv yondashuv bolalarning ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, pedagoglarning maxsus tayyorgarligi, ota-onalar bilan hamkorlik va resurs yetarliligi inkluziv metodning samaradorligini oshiruvchi asosiy omillar sifatida aniqlandi.

Muhokama shuni ko'rsatadiki, inklyuziv guruhlarda ishlash pedagoglarni yangi yondashuvlar, individual yondashuv va moslashuvchan strategiyalarni qo'llashga undaydi, bolalar esa ijtimoiy qoidalarni hurmat qilish, hamkorlik va muomala madaniyatini o'rganadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'limda inkluziv yondashuv bolalarning ijtimoiy moslashuvini sezilarli darajada rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari pedagogik amaliyotda inklyuziv guruhlarni tashkil etish, bolalarning ijtimoiy va hissiy ko'nikmalarini rivojlantirish, guruh ichidagi hamkorlik va interaktiv o'yinlarni joriy etish zarurligini ko'rsatadi.

Kelgusida ushbu tadqiqotni kengaytirish va turli yosh guruhlari, shuningdek, turli rivojlanish xususiyatlariga ega bolalar bilan amaliyotlarni solishtirish tavsiya etiladi. Shu bilan birga, ota-onalar va pedagoglar bilan mustahkam hamkorlikni yo'lga qo'yish inklyuziv metodning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Xolmirzaeva D.R. Maktabgacha ta'limda inkluziv yondashuv va pedagogik innovatsiyalar. — Toshkent: Fan va Texnologiya, 2021.
2. Abdullayeva M.M. Bolalarni ijtimoiy rivojlantirish va maktabgacha ta'lim. — Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Yo'ldoshev J.G'. Inkluziv ta'lim metodikasi va amaliyoti. — Toshkent: Akademnashr, 2020.
4. Tursunov B.O'. Maktabgacha ta'limda inkluziv yondashuvning psixologik asoslari. — Toshkent: Innovatsion nashriyot, 2022.
5. Saidova S.Sh. Pedagogik eksperimentlar yordamida bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish. — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.

